

8 Ιουνίου, 1995

[ΠΙΚΗΣ, Π., ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ, ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Δ/στές]

ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,

Εφεσείων,

v.

ΝΙΚΟΥ ΠΑΠΑΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ,

Εφεσιβλήτων.

(Ποινική Έφεση Αρ. 5905).

-
- Παράλειψη καταβολής καθορισμένων δικαιωμάτων προς τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Μεταλλείων για πωληθέντα μεταλλεύματα επιτοπίως, κατά παράβαση των άρθρων 2, 11, 39 και 47 του περί Ρυθμίσεως Μεταλλείων και Λατομείων Νόμου Κεφ. 270 και των Κανονισμών 36, 175(4) Κ.Δ.Π. 67/77 και του Κανονισμού 8, Όγδοος Πίνακας, Παραγρ. 2(β) και 3(δ)(vi) των περί Μεταλλείων και Λατομείων Βασικών Κανονισμών 478/58 όπως τροποποιήθηκαν από το Διάταγμα Κ.Δ.Π. 188/90 — Η κατηγορία εστερείτο νομικού ερείσματος λόγω του ότι οι πιο πάνω διατάξεις δεν συνιστούσαν ποινικό αδίκημα με αποτέλεσμα την έλλειψη έγκυρου κατηγορητηρίου για διεξαγωγή δίκης — Η δίκη κρίθηκε άκυρη εξ υπαρχής — Οι κατηγορούμενοι έπρεπε να είχαν απαλλαγεί αλλά όχι και να αθωωθούν. 5
- Ποινική Δικονομία — Ποινική ευθύνη — Κατηγορητήριο — Πρέπει να αναφέρεται σε αδίκημα που προβλέπεται στο Νόμο — Σε αντίθετη περίπτωση η κατηγορία στερείται νομικού ερείσματος με αποτέλεσμα την έλλειψη έγκυρου κατηγορητηρίου για διεξαγωγή της δίκης — Ποιές οι συνέπειες. 15
- Ερμηνεία ποινικών νόμων — Οι ποινικοί νόμοι ερμηνεύονται αυστηρά — Οποιαδήποτε ασάφεια ή αμφιβολία αποφασίζεται υπέρ του κατηγορουμένου. 20

Στην δίκη ενώπιον του πρωτόδικου Δικαστηρίου δεν αποδείχθηκε ότι τα λατομικά υλικά που πώλησαν οι κατηγορούμενοι, κάτοχοι άδειας λατόμευσης, προέρχονταν από λατομείο. Ως εκ τού-

του αποφασίστηκε ότι δεν έχουν οποιαδήποτε ευθύνη για καταβολή οποιουδήποτε ποσού υπό μορφή δικαιωμάτων.

5 Στην έφεση, ο Γενικός Εισαγγελέας, αμφισβήτησε ότι η προέλευση των λατομικών υλικών αποτελούσε είτε στοιχείο της κατηγορίας είτε παράγοντα που μπορούσε να ληφθεί υπόψη. Επίσης αμφισβήτησε τη δικαιοδοσία του Ποινικού Δικαστηρίου να επεκταθεί πέραν από τη διαπίστωση περί της ύπαρξης απόφασης της αρμόδιας αρχής να επιβάλει την πληρωμή των δικαιωμάτων και κατά πόσο αυτά πληρώθηκαν ή όχι.

10 Το Ανώτατο Δικαστήριο απέρριψε την έφεση και αποφάνθηκε ότι:

1. Τα άρθρα 2, 11, 39 και 47 του Νόμου ούτε από μόνα τους το καθένα ούτε και σε συνδυασμό μεταξύ τους δεν συνιστούν οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα.
- 15 2. Η πρόνοια στον Όγδοο Πίνακα, η οποία προβάλλεται ως συνθέτουσα αδίκημα στην υπό εξέταση κατηγορία είναι η παράγραφος 3(δ)(vi). Όμως πουνθενά στην παράγραφο αυτή, δεν διατυπώνεται οποιαδήποτε υποχρέωση για την καταβολή δικαιωμάτων από τον κάτοχο άδειας λατόμευσης, έτσι ώστε η μη συμμόρφωση σ' αυτό τον τομέα να ενεργοποιεί το στοιχείο (vi) το οποίο ορίζει τα περί της διάπραξης ποινικού αδικήματος. Η ποινική ευθύνη πρέπει να καθορίζεται ρητά και απερίφραστα από το λεκτικό της διάταξης και όχι να αφήνεται να συνάγεται από τα συμφοραζόμενα.
- 20 3. Η παράγραφος 4 του Καν. 170 που προνοεί για καταδίκη για μη καταβολή και δικαιωμάτων σύμφωνα με τον Καν. 36, δεν θεμελιώνεται από τις διατάξεις που εκτίθενται στο κατηγορητήριο.
- 25 4. Η κατηγορία για μη καταβολή δικαιωμάτων, στερείται νομικού ερείσματος, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει έγκυρο κατηγορητήριο για διεξαγωγή δίκης. Ως εκ τούτου η δίκη είναι άκυρη εξ
- 30 υπαρχής. Οι κατηγορούμενοι θα έπρεπε να είχαν απαλλαγεί αλλά όχι και αθωωθεί.

Οι κατηγορούμενοι απαλλάσσονται της κατηγορίας.

Η έφεση απορρίπτεται ως στερούμενη αντικειμένου. Καμιά διαταγή για έξοδα.

Αναφερόμενη απόφαση:

Χριστοδούλου ν. Αστυνομίας (1993) 2 Α.Α.Δ. 443.

Έφεση εναντίον Αθωωτικής Απόφασης.

Έφεση εναντίον αθωωτικής απόφασης από το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας με την οποία στις 25 Μαΐου, 1994 αθωώθηκαν οι κατηγορούμενοι από το Επαρχιακό Δικαστήριο Λευκωσίας (Ιωαννίδης, Α.Ε.Δ.) (Αριθμός Ποινικής Υπόθεσης 141/92) στην κατηγορία για παράλειψη καταβολής καθορισμένων δικαιωμάτων προς τον Προϊστάμενο Υπηρεσίας Μεταλλείων κατά παράβαση των άρθρων 2, 11, 39 και 47 των Περί Ρυθμίσεως Μεταλλείων & Λατομείων Νόμου, Κεφ. 270, και Κανονισμών.

Στ. Ιωσήφ (κα), Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τον εφεσεύοντα.

Μ. Ιακώβου, για τους εφεσίβλητους.

Cur. adv. vult.

ΠΙΚΗΣ, Π.: Την ομόφωνη απόφαση του Δικαστηρίου θα δώσει ο Δικαστής κ. Νικολάου.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ, Δ.: Εναντίον των εφεσίβλητων προσήχθη κατηγορία για "παράλειψη καταβολής καθορισμένων δικαιωμάτων προς τον Προϊστάμενο της Υπηρεσίας Μεταλλείων για πωληθέντα μεταλλεύματα επιτοπίως, κατά παράβαση των άρθρων 2, 11, 39 και 47 των περί Ρυθμίσεως Μεταλλείων και Λατομείων Νόμου Κεφ. 270, των Κανονισμών 36, 170(4) Κ.Δ.Π. 67/77, και του Κανονισμού 8, Όγδοος Πίνακας, παράγραφος 2(β) και 3(δ)(vi) των περί Μεταλλείων και Λατομείων Βασικών Κανονισμών 478/58, όπως τροποποιήθηκαν από το Διάταγμα Κ.Δ.Π. 188/90 και το άρθρο 20 του Ποινικού Κώδικα."

Η 2η εφεσίβλητη είναι εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, ενώ ο 1ος εφεσίβλητος είναι διευθυντής της ο οποίος, κατά τον χρόνο που ενδιαφέρει, ενεργούσε εκ μέρους της.

Σημειώνουμε εξ αρχής ότι η αναφορά στην κατηγορία σε "μεταλλεύματα" αποτελούσε λάθος. Στην πραγματικότητα η αναφορά θα έπρεπε να ήταν σε λατομικά υλικά. Αυτό καθίστατο έκδηλο τόσο από τις διατάξεις στις οποίες γινόταν επίκληση όσο και από τις εκτεθέσεις στο κατηγορητήριο λεπτομέρειες. Ωστόσο η εν λό-

5 γω διάσταση, η οποία δεν εθίγει πρωτόδικα και επισημάνθηκε κα-
τά πρώτο από το Εφετείο, δεν αποβαίνει κρίσιμη και δεν θα πα-
ραστεί ανάγκη να μας απασχολήσει περαιτέρω ενόψει της κατάλη-
ξης στην οποία, καθώς θα φανεί αργότερα, μας οδηγεί η εξέταση
άλλου θέματος σχετιζομένου με την υπόσταση της κατηγορίας.

10 Στη δίκη που διεξήχθη, οι κατηγορούμενοι προέβαλαν προς
υπεράσπισή τους πως παρόλον που διατηρούσαν άδεια για λατό-
μηση, εν τούτοις τα λατομικά υλικά για τα οποία γινόταν λόγος
δεν τα είχαν ανορυξεί από το λατομείο τους αλλά αποτελούσαν το
15 προϋόν εκσκαφών οικοπέδων - που ανήκαν σε πελάτες - ως προε-
τοιμασία του χώρου για τη διεξαγωγή οικοδομικών εργασιών.

15 Το Δικαστήριο έκρινε ότι, επειδή δεν καταδείχθηκε πως τα
πωληθέντα από τους κατηγορουμένους λατομικά υλικά προέρ-
χονταν από λατομείο, δεν προέκυπτε ως εκ τούτου υποχρέωση
από μέρους τους για καταβολή οποιουδήποτε ποσού υπό μορφή
δικαιωμάτων. Αυτό το αποτέλεσμα ήταν απόρροια της ερμηνεί-
ας που το Δικαστήριο έδωσε στην παράγραφο 2(β) του Ογδούου
20 Πίνακα των περί Μεταλλείων και Λατομείων Βασικών Κανονι-
σμών του 1958, όπως τροποποιήθηκαν, τελευταία σε τούτο από
την Κ.Δ.Π. 188/90, όπου γίνεται πρόνοια για τη διάθεση κατα-
βληθέντων δικαιωμάτων με καταμερισμό μεταξύ, αφενός, της
κοινότητας στην οποία βρίσκεται το λατομείο και, αφετέρου,
του Κράτους, με σκοπό αντίστοιχα την εκτέλεση αναπτυξιακών
25 έργων και την επανόρθωση του περιβάλλοντος. Ως εκ τούτου
αθώωσε και απάλλαξε τους κατηγορούμενους.

30 Η παρούσα έφεση, την οποία άσκησε ο Γενικός Εισαγγελέας,
στρέφεται εναντίον της αναφερθείσας προσέγγισης του πρωτόδι-
κου Δικαστηρίου. Οι λόγοι έφεσης ανάγονται σε δύο κύριους το-
μείς. Στον πρώτο τομέα εκτίθενται λόγοι οι οποίοι κατατείνουν
στην αμφισβήτηση ότι η προέλευση των λατομικών υλικών απο-
τελούσε είτε στοιχείο της κατηγορίας είτε παράγοντα που θα μπο-
ρούσε να ληφθεί υπόψη, ενώ στο δεύτερο τομέα εκτίθενται λόγοι
αμφισβήτησης της δικαιοδοσίας του Ποινικού Δικαστηρίου να
35 επεκταθεί πέρα από τη διαπίστωση, πρώτο, περί της ύπαρξης
απόφασης της αρμοδίας αρχής να επιβάλει την πληρωμή δικαιο-
μάτων και, δεύτερο, περί του γεγονότος ή όχι της πληρωμής τους.
Και τούτο διότι, σύμφωνα με την εισήγηση του εφεσεσιόντα, η υπο-
χρέωση για πληρωμή προκύπτει από εκτελεστή διοικητική πράξη
40 ο έλεγχος για τη νομιμότητα της οποίας ανήκει αποκλειστικά στο
Ανώτατο Δικαστήριο δυνάμει του Άρθρου 146 του Συντάγματος.

Αφετηρία για τη διάγνωση ποινικής ευθύνης είναι πάντοτε το κατηγορητήριο. Γι' αυτό είναι ανάγκη πριν από οτιδήποτε άλλο να εξεταστεί το κατά πόσο το κατηγορητήριο, όπως είναι διατυπωμένο, αναφέρεται σε αδίκημα προβλεπόμενο από το Νόμο. Με Νόμο εννοούμε εδώ βέβαια την έκφανση του δικαίου σε οποιαδήποτε μορφή. Κατευθύνουμε λοιπόν αυτόβουλα την προσοχή μας σε αυτό το προκαταρκτικό, συνάμα και θεμελιακό θέμα, δεδομένου ότι προκύπτει από την ίδια την όψη της προσαχθείσας κατηγορίας. 5

Παρατηρούμε κατά πρώτο ότι τα άρθρα 2, 11, 39 και 47 του περί Ρυθμίσεως Μεταλλείων και Λατομείων Νόμου, Κεφ. 270, όπως έχει τροποποιηθεί, τα οποία αναφέρονται στην έκθεση αδικήματος, θέτουν απλώς το πλαίσιο εντός του οποίου εντάσσεται η παραχώρηση άδειας λατόμευσης και τίθενται οι προϋποθέσεις οι οποίες περιλαμβάνουν, ανάμεσα σε άλλα, και την πληρωμή δικαιωμάτων όπως και τη θέσπιση Κανονισμών για την ευχερή εφαρμογή του Νόμου. Όμως τα εν λόγω άρθρα ούτε από μόνα τους το καθένα αλλά ούτε και σε συνδυασμό μεταξύ τους δεν συνιστούν οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα. Και προχωρούμε στους εκτιθέμενους Κανονισμούς. Ο Κανονισμός 36 αναφέρει ότι το ύψος και ο τρόπος πληρωμής δικαιωμάτων ρυθμίζεται από τον Όγδοο Πίνακα των Κανονισμών. Η πρόνοια στον Όγδοο Πίνακα, η οποία προβάλλεται ως συνθέτουσα αδίκημα στην υπό εξέταση κατηγορία είναι η παράγραφος 3(δ)(vi). Η αναφορά στο κατηγορητήριο και στην παράγραφο 2(β) του ίδιου Πίνακα, στο περιεχόμενο της οποίας ήδη αναφερθήκαμε, δεν άπτεται της σύστασης ποινικού αδικήματος και ως εκ τούτου δεν χρειάζεται σχολιασμό. Η παράγραφος 3(δ)(vi) προβλέπει τα εξής: 10 15 20 25

- "3. Τα δικαιώματα καταβάλλονται κατά τον ακόλουθο τρόπο: 30
- (α) -----
 - (β) -----
 - (γ) -----
 - (δ) Όταν ανοδύσσονται, χρησιμοποιούνται ή πωλούνται λατομικά υλικά επιτόπια: 35
 - (i) -----
 - (ii) -----
 - (iii) -----
 - (iv) -----
 - (v) -----
 - (vi) Η μη συμμόρφωση με την παρούσα παράγραφο είναι ποινικό αδίκημα που τιμωρείται με πρόστιμο μέχρι £200.00 σεντ ή φυλάκιση μέχρι 3 μήνες ή και τις δύο 40

ποινές, σε περίπτωση δε δεύτερης ή μεταγενέστερης καταδίκης με πρόστιμο μέχρι £500.00 σεντ ή φυλάκιση μέχρι 6 μήνες ή και τις δύο ποινές.”

5 Όπως διαρθρώνονται οι εν λόγω πρόνοιες του Ογδού Πί-
νακα, θα μπορούσε να διερωτηθεί κανείς ως προς το κατά πόσο
η αναφορά σε παράγραφο στο στοιχείο (vi) είναι αναφορά στην
παράγραφο 3 ή σε ό,τι αποτελεί την υποπαράγραφο (δ) της πα-
10 ραγράφου 3, δεδομένου ότι το στοιχείο (vi) τίθεται κάτω από
την υποπαράγραφο (δ). Ορθολογικά θα ανέμενε κανείς πως αν
η αναφορά σε παράγραφο ήταν στο σύνολο της παραγράφου 3,
τότε το στοιχείο (vi) θα αποτελούσε χωριστή υποπαράγραφο,
της παραγράφου 3 αριθμημένης ως υποπαράγραφο (ε). Αυτός
όμως ο προβληματισμός δεν ενέχει πρακτική σημασία.

15 Ό,τι ενδιαφέρει είναι πως στην παράγραφο 3 γενικά, όσο και
στην υποπαράγραφο (δ) - όπως εμείς την ονομάζουμε - εξειδικεύ-
ονται μηχανισμοί λειτουργίας του συστήματος, και συνακόλουθα
επιβάλλονται διάφορες υποχρεώσεις σε αδειούχους. Σε αυτές τις
περιπτώσεις, ο συνδυασμός τεθείσας υποχρέωσης με τη μη συμ-
20 μόρφωση στην οποία αναφέρεται το στοιχείο (vi) συνιστά ποινικό
αδίκημα. Όμως πουθενά στην παράγραφο 3, κατ' επέκταση και
στην υποπαράγραφο (δ), δεν διατυπώνεται κατά τρόπο επιτακτι-
κό οποιαδήποτε υποχρέωση για την καταβολή δικαιωμάτων από
τον κάτοχο άδειας λατόμευσης έτσι ώστε η μη συμμόρφωση σε αυ-
τό τον τομέα να ενεργοποιεί την εν λόγω ακροτελεύτια πρόνοια,
25 δηλαδή το στοιχείο (vi) για να επιτυγχάνεται ως εκ τούτου η σύ-
σταση ποινικού αδικήματος. Στο στοιχείο (iii) της παραγράφου
3(δ) γίνεται όντως αναφορά σε καταβολή δικαιωμάτων αλλά η
αναφορά αυτή υπέχει θέση χρονικού προσδιορισμού της υποχρέ-
ωσης του αδειούχου να υποβάλλει στον Προϊστάμενο Υπηρεσίας
30 Μεταλλείων το προβλεπόμενο δελτίο μεταφοράς. Εξάλλου, στο
στοιχείο (v) καθορίζεται δικαίωμα ελέγχου των βιβλίων και αντι-
γράφων των δελτίων μεταφοράς των αδειούχων και προστίθεται
ότι, όπου διαπιστώνεται παράβαση, τότε μπορεί να απαιτηθεί η
άμεση καταβολή από τον αδειούχο των οφειλουμένων δικαιωμά-
35 των και ότι επιπλέον μπορεί να επιβληθεί καθορισμένο πρόστιμο.
Όμως η εν λόγω δυνατότητα για τη διατύπωση απαίτησης δεν
μπορεί, κατά την άποψη μας, να εκληφθεί ως επιβάλλουσα επιτα-
κτικά και αντίστοιχη υποχρέωση καταβολής των όποιων οφειλο-
μένων δικαιωμάτων, έτσι ώστε να θεωρείται ότι η μη συμμόρφω-
40 ση θέτει σε λειτουργία το στοιχείο (vi) το οποίο ορίζει τα περί της
διάπραξης ποινικού αδικήματος. Οποιαδήποτε άλλη προσέγγιση
στην αντίκριση του στοιχείου (v) θα αντιστρατευόταν την καθιε-

ρωμένη αρχή ότι, προκειμένου περί της δημιουργίας ποινικής ευθύνης, οι διατάξεις ερμηνεύονται αυστηρά δίχως δυνατότητα για στήριξη έννοιας με υπονοούμενα και δίχως χώρο για ασάφεια. Η ποινική ευθύνη πρέπει να καθορίζεται ρητά και απερίφραστα από το λεκτικό της διάταξης και όχι να αφήνεται να συνάγεται από τα συμφραζόμενα. Πρόσφατη υπενθύμιση αυτής της αρχής αποτελεί η απόφαση στην υπόθεση **Χριστοδούλου ν. Αστυνομίας** (1993) 2 Α.Α.Δ. 443, στην οποία λέχθηκαν τα εξής:

“Οι ποινικοί νόμοι, περιλαμβανομένων εκείνων που αφορούν τη δικαιοδοσία και τη δικονομία, ερμηνεύονται αυστηρά. Αν υπάρχει οποιαδήποτε ασάφεια ή αμφιβολία αποφασίζεται υπέρ του κατηγορουμένου. Αυτό γίνεται έστω και αν οδηγεί στην απαλλαγή του κατηγορουμένου για τεχνικούς λόγους.”

Η ανωτέρω αναφορά μας οδηγεί, τέλος, στην παράγραφο (4) του Κανονισμού 170, στην οποία εκτίθεται η περίπτωση καταδίκης προσώπου για μη καταβολή - ανάμεσα σε άλλα - και δικαιωμάτων, σύμφωνα με Κανονισμό 36 που προαναφέραμε. Αυτό όμως το εκλαμβανόμενο ως δεδομένο δεν θεμελιώνεται από τις διατάξεις που εκτίθενται στο κατηγορητήριο στην προκειμένη περίπτωση.

Κατά την κρίση μας, για τους λόγους που εκθέσαμε, η κατηγορία για μη καταβολή δικαιωμάτων στερείται νομικού ερείσματος, με αποτέλεσμα την έλλειψη έγκυρου κατηγορητηρίου για διεξαγωγή δίκης. Ως εκ τούτου η διεξαχθείσα δίκη ήταν άκυρη εξ υπαρχής. Ακολουθεί ότι οι κατηγορούμενοι θα έπρεπε στη βάση τέτοιας απόφασης να είχαν απαλλαγεί αλλά όχι και να αθωωθεί. Επιβάλλεται λοιπόν τώρα η ανάλογη μεταβολή του αποτελέσματος που είναι ότι οι κατηγορούμενοι απλώς απαλλάσσονται της κατηγορίας.

Η έφεση απορρίπτεται ως στερούμενη αντικειμένου. Καμιά διαταγή για έξοδα.

Η έφεση απορρίπτεται χωρίς έξοδα. 30